Q.1. অৰ্থনৈতিক বৃত্তি বা কামকাজ বুলিলে কি বুজা ? অৰ্থনৈতিক বৃত্তিৰ প্ৰকাৰ আৰু ইয়াৰ বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা । লগতে প্ৰত্যেকৰে উদাহৰণসমূহ লিখা ।

উত্তৰ— মানুহৰ দ্বাৰা ~~সংগঠিত~~ সংগঠিত, আৰু পৰিচালিত কৰ্মৰ দ্বাৰা যেতিয়া আয় উৎপন্ন হয়, আৰু উপযোগীতা লাভে হয়, তেতিয়া তাক অৰ্থনৈতিক বৃত্তি / কাম-কাজ বুলি কোৱা হয়

অৰ্থনৈতিক কাম-কাজ পাঁচ প্ৰকাৰৰ —

১) প্ৰাথমিক বৃত্তি
২) দ্বিতীয়ক বৃত্তি
৩) তৃতীয়ক বৃত্তি
৪) ~~প~~ চতুৰ্থক বৃত্তি
৫) পঞ্চম পৰ্য্যায়ৰ বৃত্তি ।

তলত প্ৰত্যেক বৃত্তিৰে বৈশিষ্ট্য আৰু উদাহৰণ আদি দিয়া হৈছে —

① প্ৰাথমিক বৃত্তি — প্ৰাথমিক কাম-কাজবোৰ ~~নিৰ্ভেজ~~ পৃথিৱীৰ প্ৰাকৃতিক সম্পদ সমূহৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ ভাৱে পৰোক্ষভাৱে জড়িত। এই সম্পদসমূহৰ পৰা যেতিয়া আয় উৎপন্ন হয়, তেই সম্পদসমূহৰ সৈতে জড়িত কাম-কাজবোৰক প্ৰাথমিক বৃত্তি বোলে। কামৰ প্ৰকৃতিৰ বাবে, প্ৰকৃতিৰ পৰা আহৰিলে লৈ প্ৰাকৃতিক কাম-কাজসমূহত প্ৰবৃত্ত হৈ থকা লোকক, ৰঙা গলাবন্ধধাৰী (Red collar) কৰ্মী বুলি কোৱা হয়।

বৈশিষ্ট্য : — প্ৰাকৃতিক প্ৰাথমিক বৃত্তিৰ বৈশিষ্ট্য ক তিনিটা

হ'ল — (1) প্ৰাথমিক বৃত্তি পৰিবেশৰ ওপৰত প্ৰত্যক্ষভাৱে নিৰ্ভৰশীল ।

(2) প্ৰাথমিক স্তৰৰ কাম-কাজসমূহৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণৰ বাবে সা-সামগ্ৰীবোৰ প্ৰকৃতিৰ পৰা আহৰণ কৰা হয় ।

(3) প্ৰাথমিক স্তৰৰ বৃত্তিৰ লগত জড়িত কৰ্মীক ৰঙা কলাৰৰ (Red collar) কৰ্মী বুলি কোৱা হয় ।

(4) চিকাৰ, খাদ্য সংগ্ৰহ কৰা কাৰ্য্য, মাছ ধৰা, বন্যপশু পালন, কৃষি, খনন ইত্যাদি কৰ্ম প্ৰাথমিক স্তৰৰ বৃত্তিৰ অন্তৰ্গত ।

প্ৰাথমিক বৃত্তিৰ উদাহৰণ — (1) চিকাৰ কৰা
(2) খাদ্য সংগ্ৰহ কৰা

(3) পশুপালন

(4) কৃষি — পোষণ কৃষি
গহন পোষণ কৃষি
ৰোপণ কৃষি
বাণিজ্যিক শস্যৰ কৃষি
দুগ্ধ পালন
উদ্যান কৃষি
সমবায় কৃষি

(5) খনন কাৰ্য
(6) মৎস্য ধৰা

(গৌণ বৃত্তিক নিৰ্ভৰশীল বৃত্তি বুলি কোৱা হয়)

(2) <u>দ্বিতীয়ক বৃত্তি</u> — যি বৃত্তিয়ে কেঁচা সামগ্ৰীবোৰক মূল্যবান দ্ৰব্যলৈ ৰূপান্তৰ কৰি প্ৰাকৃতিক সম্পদবোৰৰ মূল্য বৃদ্ধি কৰে। সেই বৃত্তিৰ সৈতে জড়িত কামকাজবোৰক দ্বিতীয়ক বৃত্তি বোলে। উদাহৰণস্বৰূপে, কপাহৰ ~~তুলাৰ~~ পৰা ~~সূক্ষ্ম~~ সূতা, কুঁহিয়াৰৰ পৰা চেনী, লোৰ পৰা তীখৰ ৰূপান্তৰিত কাৰ্য।

<u>বৈশিষ্ট্য</u> — (1) দ্বিতীয়ক বৃত্তি সমূহ প্ৰযুক্তি আৰু কাৰিকৰী প্ৰক্ৰিয়াৰ সৈতে জড়িত।

(গ) দ্বিতীয়ক বৃত্তি প্ৰধানকৈ প্ৰাথমিক কাম-কাজৰ দ্বাৰা আহৰণ কৰা কেঁচা সামগ্ৰীক শোধন, নিৰ্মাণ আৰু সংগঠন প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰে ব্যৱহাৰ উপযোগী কৰা এক পৰিবৰ্তনশীল প্ৰক্ৰিয়া।

ঘ) দ্বিতীয়ক বৃত্তিক প্ৰধানকৈ নীল ফলাৰধাৰী (Blue collar) কৰ্মী বুলি কোৱা হয়।

ঙ) দ্বিতীয়ক বৃত্তিৰ কাৰ্যত শিল্প উদ্যোগৰ কাৰ্যৰ গুৰুত্ব বেছি কাৰণ এই কামসমূহ সৰলকৈ আৰু কম জটিলতাপূৰ্ণ পদ্ধতিৰে উৎপাদন কৰা হয়।

চ) দ্বিতীয়ক বৃত্তিক গৌণ বৃত্তি নামেৰে জনা যায়।

উদাহৰণ — (1) উদ্যোগৰ সৈতে জড়িত কাৰ্য্য

(2) নিৰ্মাণ কাৰ্য্য।

(3) যন্ত্ৰৰ প্ৰবৰ্তন।

(4) প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উদ্ভাৱনী কাৰ্য্য।

(5) কুটীৰ শিল্প।

(6) খাদ্য প্ৰক্ৰিয়াকৰণ

(7) কপাহী বস্ত্ৰ শিল্প

③ **তৃতীয়ক বৃত্তি** —— যি বৃত্তিধাৰী লোকে / ব্যক্তিয়ে মানুহৰ বিনিময়ত সেৱা আগবঢ়াই জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে আৰু অসাধাৰণ কৌশলগত সেৱা আগবঢ়ায়, সেই বৃত্তিৰ সৈতে সম্পৰ্কিত কাৰ্য্যক তৃতীয়ক বৃত্তি বোলে। তৃতীয়ক বৃত্তিৰ লগত জড়িত কামসমূহৰ স্বাস্থ্য, শিক্ষা, আইন, প্ৰশাসন, বিনোদন আৰু পৰামৰ্শদাতাৰ আদিৰ সেৱাৰ বাবে বৃত্তিগত কৌশলৰ প্ৰয়োজন।

বৈশিষ্ট্য — ① প্ৰাথমিক আৰু দ্বিতীয়ক স্তৰৰ সহায়ক বৃত্তি হিচাপে পাই উঠা জীৱিকাক হৈছে তৃতীয়ক বৃত্তি।

② তৃতীয়ক স্তৰৰ জীৱিকাক "Pink collar

"১০৮" নম্বৰ জনা যায়।

উদাহৰণ — ক) বেপাৰ বাণিজ্যৰ লগত জড়িত প্ৰাণী

খ) পৰিবহনকৰ্মী।

গ) [illegible]

ঘ) বিজুলীকৰ্মী।

ঙ) ~~ট্ৰাক~~ গাড়ীচালক

চ) শিক্ষক

ছ) ডাক্তৰ

জ) পৰামৰ্শদাতা

ঝ) প্ৰকাশক

ঞ) বিবুলিতা।

④ চতুর্থক বৃত্তি — তথ্য সংগ্রহ আর সৃষ্টি, শিক্ষণ প্রশিক্ষণ, গবেষণা, চিকিৎসা, পরিচালনা, প্রকাশন, তথ্য যোগান, শিল্পচর্চা আদি সেবা প্রদায়ক অর্থাৎ যি সমূহ জীবিকা সৈতে জড়িত কার্যক জড়িত বৃত্তিক চতুর্থক বৃত্তি বোলে। প্রাথমিক, দ্বিতীয় আরু তৃতীয়ক বৃত্তির সহায়ক বৃত্তি বিচমুহ চতুর্থক বৃত্তিক ধরা হয়। চতুর্থক বৃত্তিক "white ~~collar~~ collar job" অথবা শ্বেত গলাবন্ধধারী কর্মী বুলি কোৱা হয়।

বৈশিষ্ট্য — ১) চতুর্থক বৃত্তিক উচ্চ পর্যায়র বৃত্তি বুলি ধরা হয়। কারণ এই বৃত্তির সৈতে প্রশিক্ষণ, গবেষণা, শিল্পচর্চা ইত্যাদি বিষয়বোর জড়িত হৈ আছে।

(2) চতুর্থক বৃত্তি তথ্যের সংগ্রহ সৃষ্টি অর্থ তথ্যগুলোর বিভিন্ন ধরনের পরিষেবা ব্যবস্থায় ক্ষেত্রে জড়িত।

(3) চতুর্থক বৃত্তির ক্ষেত্রে জড়িত কর্মীকে "White Collar Job" কর্মী বলে বলা হয়।

(4) চতুর্থক বৃত্তি ক্ষেত্রসমূহের জ্ঞান সম্পর্কে তথ্য সংগ্রহ করে।

উদাহরণ —

(i) পুঁজি ব্যবস্থার ক্ষেত্রে জড়িত লোক

(ii) সফটওয়্যার তৈরির কাজ কম্পিউটারের অভিযন্তা।

(iii) পরিসংখ্যান সংগ্রহকারী।

(iv) ভূমানচিত্র এবং মানচিত্র প্রস্তুতকারী।

(v) বিশ্ববিদ্যালয়ৰ - শিক্ষক ।

(vi) - বহুজাতিক প্ৰতিষ্ঠানৰ - কাৰ্য্যবাহী - বিষয়া ।

[illegible] । — —

(৮) পঞ্চম পৰ্য্যায়ৰ বৃত্তি বা পাচুতীয়া কাৰ্য্য (Quinary activity) —— উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ পৰামৰ্শদাতা, নীতি নিৰ্দ্ধাৰক, বিশেষ পাৰদৰ্শী ব্যক্তি, সিদ্ধান্ত গ্ৰহণকাৰী আদি অন্তৰ্গত সেয়েহে পঞ্চম পৰ্য্যায়ৰ বৃত্তি অথবা পাচুতীয়া কাৰ্য্য বুলি কোৱা হয়। পাচুতীয়া সেৱাৰ অন্তৰ্গত বিষয়বোৰ হ'ল স্ফূৰ্তি, পুনৰ ব্যৱস্থাপনা, স্বাস্থ্য, নব্য যুক্তিৰ মূল্যায়ন ইত্যাদি। তৃতীয়ক আৰু চতুৰ্থক খণ্ডৰ অন্তৰ্গত কাম-কাজৰ নিৰ্ণায়ক ভূমিকাত অংশগ্ৰহণ লোৱা আৰু পৰামৰ্শদান কৰা লোকসকলৰ বৃত্তিক পঞ্চমখণ্ডৰ জীৱিকা বোলা হয়।

বৈশিষ্ট্য —— ১/ পাঁচুতীয়া কাৰ্য্য বা বৃত্তি হৈছে অতি উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ জীৱিকা, যত ব্যক্তিসকলে নিৰ্ণায়ক ভূমিকা পালন কৰে।

২) পঞ্চম পৰ্য্যায়ৰ কাৰ্য্য সম্পাদন কৰোঁতে দক্ষ, প্ৰফেচনেল, দক্ষ আৰু নিপুণ

ব্যক্তিৰ প্ৰয়োজন

৩) পঞ্চম পৰ্য্যায়ৰ বৃত্তিক "Gold Collar job" বুলি কোৱা হয়।

উদাহৰণ — ১) উচ্চ পদস্থ কাৰ্য্যবাহী বিষয়া

২) বিজ্ঞানী

৩) উচ্চ পদাধিকাৰী বিষয়া

৪) গৱেষক

৫) আইন কানুনৰ উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ ব্যক্তি।

৬) উচ্চ পৰ্য্যায়ৰ পৰামৰ্শদাতা

৭) প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ বিশেষ পাৰদৰ্শী ব্যক্তি।

x